

Met veel interesse heb ik de consultatie gelezen over het wetsvoorstel pensioenen. Na het lezen ervan, voel ik de behoefte om te reageren. In mijn beleving wordt een aantal problemen niet opgelost met dit wetsvoorstel, terwijl dit naar mijn idee wel mogelijk is.

Probleem 1

Allereerst wil ik drie problemen schetsen:

1. Kortten is impopulair

De realiteit is dat kortten op een pensioenuitkering nooit populair is geweest en waarschijnlijk niet populair zal worden. Ook niet in het nieuwe pensioenstelsel. Er is bijna geen goed moment voor te kiezen. Gaat het economisch minder? Dan is het niet handig om te kortten. Deze coronaperiode is hier een mooi voorbeeld in. Gaat het economisch beter? Dan is het ook geen goed moment om te kiezen voor het kortten op pensioenen, omdat het economisch beter gaat. De realiteit in het nieuwe pensioenstelsel zal zijn dat er vaker gekort moet gaan worden als het slechter gaat op de financiële markten.

2. Regels m.b.t. kortten zijn gemakkelijk te wijzigen

In het huidige pensioenstelsel zou er gekort moeten worden op de pensioenuitkering volgens de huidige regels. Door allerlei redenen wordt dit niet gedaan. De belangrijkste reden is de uitzonderlijke situatie waarin we ons bevinden. Door de huidige coronasituatie heeft de minister goedgekeurd om pensioenen niet te hoeven kortten bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 90% (1).

Wat gebeurt er straks in de praktijk als er gekort moet worden in een vergelijkbare periode als corona? Leidt dit niet tot veel maatschappelijke ophef waardoor er uiteindelijk niet zal worden gekort door opnieuw deze regels te wijzigen? Zeker in verkiezingstijd kan ik me voorstellen dat de neiging groter is om de regels voor kortten in de toekomst opnieuw te bezien?

Kortom

Het nieuwe pensioenstel gaat vaker zorgen voor indexaties, maar zeker ook voor kortingen. Dit komt vooral doordat de resultaten afhankelijk zullen blijven van de financiële markten. Deze kortingen zullen altijd leiden tot veel discussie ondanks de vooraf gesproken verdeelregels. De kortingsregels in het huidige pensioenstelsel zijn ook vooraf geregeld, maar toch wordt er niet gekort als aan deze regels is voldaan. De vraag is of er een pensioenstelsel mogelijk is dat niet gekoppeld is aan de financiële markten, waardoor kortten niet langer nodig is? Of dat het nieuwe pensioenstelsel verrijkt kan worden met een pensioenproduct dat losstaat van deze financiële markten, zodat een korting op het pensioen minder gevolgen heeft?

Probleem 2

De witte vlek wordt naar verwachting groter doordat het aantal zelfstandigen stijgt. Het wetsvoorstel laat mooi zien dat er steeds meer zelfstandigen komen en dat de toekomstige pensioenuitkering voor zelfstandigen voor een groot deel niet rooskleurig is. Ook kiezen steeds meer werkgevers ervoor om geen pensioenregeling aan te bieden.

Het wetsvoorstel wijzigt met name de tweede pijler. Ik vind dat de witte vlek hierin onvoldoende wordt gezien, ondanks de fiscale wijziging in de derde pijler, de wachttijd voor uitzendkrachten en de experimenteerwetgeving waardoor pensioenopbouw voor zelfstandigen mogelijk wordt. De regering acht het wenselijk dat zo veel mogelijk werknemers pensioen opbouwen. Ik vind deze wens onvoldoende uitgewerkt in het huidige wetsvoorstel.

Kortom

Ik zie te weinig perspectief voor de witte vlek en voor zelfstandigen om een goed pensioen te kunnen realiseren. Er worden wel wat wijzigingen voorgesteld maar naar mijn mening is dit niet voldoende om dit probleem op te lossen en om aan de wens van de regering zelf te voldoen.

Probleem 3

Zelf sparen of beleggen is lang niet altijd aantrekkelijk gelet op de lage rente, de box 3 heffing, de inflatie, enz. Opbouw in de derde pijler is ook lang niet altijd aantrekkelijk. Aanbieders van pensioenproducten in de derde pijler zijn vrij om hun eigen voorwaarden te bepalen. Een voorbeeld hiervan is de administratiekosten, welke hoog kunnen uitpakken (bijvoorbeeld 10% van het opgebouwde pensioen) (2). Dit maakt het financieel onaantrekkelijk om pensioen op te bouwen in de derde pijler. De overheid moet uiteraard ook administratiekosten maken, maar voor de overheid hoeft de pensioenopbouw geen verdienmodel te worden. Voor een aanbieder van opbouwproducten in de derde pijler wel.

Een ander bijkomend nadeel van een derde pijlerproduct bij bijvoorbeeld een verzekeraar is dat de verzekeraar vrij is om zijn eigen voorwaarden te bepalen. De verzekeraar mag dus zijn eigen sterftetabel hanteren en kiest dan voor een substantieel hogere leeftijd (lees: 90,9 jaar) dan bijvoorbeeld het CBS (lees: 83,7 jaar) (3). Dit kan leiden tot een lagere pensioenuitkering dan verwacht.

De cijfers in het wetsvoorstel laten daarbij zien dat weinig zelfstandigen gebruik maken van pensioenopbouw in de derde pijler. Verder kan een aanbieder failliet gaan wat gevolgen kan hebben voor de pensioenuitkeringen (4). Kortom: zo aantrekkelijk is de derde pijler niet voor de witte vlek.

Mogelijke oplossing

Een alternatief voor het invullen van de wens van de regering is de Invoering van Notional Defined Contribution (NDC) wat de huidige tweede pijler kan aanvullen. Dit is al eerder voorgesteld door het CBS en Netspar (5 en 6). De minister is hier ook kort op ingegaan in een brief aan de Tweede Kamer (7). Ik mis op dit moment een belangenafweging waarom deze optie **niet** verder wordt meegenomen naar het nieuwe pensioenstelsel toe. Naar mijn idee is dit een goed alternatief voor pensioenopbouw in de tweede pijler. Dit is in ieder geval een extra keuzemogelijkheid voor mensen die in de witte vlek zitten of als zelfstandige werken. Ook is dit een mooie extra keuzemogelijkheid voor mensen die financieel voorbereid willen zijn op pensioenkortingen in de toekomst. Een ander alternatief kan zijn om opbouw in de derde pijler aantrekkelijk te maken voor zelfstandigen en de witte vlek. Dit kan door: lagere administratiekosten, eerlijke sterftetabellen en meer garanties om faillissementen te voorkomen.

Bronnen:

1. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/16/brief-vrijstellingsregeling-en-het-transitie>
2. <https://www.kifid.nl/wp-content/uploads/2019/08/Uitspraak-2019-597-Bindend.pdf>
3. <https://www.kifid.nl/wp-content/uploads/2019/08/Uitspraak-2019-596-Bindend.pdf>
4. <https://nos.nl/artikel/2361065-klanten-failliet-conservatrix-verliezen-10-tot-40-procent-van-beloofde-geld.html>
5. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Netspar-CPB-Presentatie-9juni2020-Houdbaarheid-pensioenen-bij-lage-rente.pdf>
6. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Netspar-Policy%20Brief-Lage-rente-en-de-toekomst-van-pensioenen.pdf>

7. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/22/kamerbrief-pensioenonderwerpen>